

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Michał Laskowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Jerzy Grubba

Protokolant Klaudia Binienda

w sprawie **T. T.**

skazanego za popełnienie czynu z art. 280 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i w zw. z art. 4 § 1 k.k. i art. 11 § 3 k.k. po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu, bez udziału stron,

w dniu 8 maja 2024 r.

z urzędu, kwestii wznowienia postępowania kasacyjnego zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 29 sierpnia 2023 r., II AKa 40/23 zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie z 23 listopada 2022 r., V K 114/22

postanowił:

1. na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. wznowić postępowanie apelacyjne

2. uchylić wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 29 sierpnia 2023 r., II AKa 40/23 i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie;

3. obciążyć Skarb Państwa kosztami sądowymi za postępowanie o wznowienie postępowania.

UZASADNIENIE

Do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek sygnalizacyjny skazanego o rozważenie z urzędu konieczności wznowienia postępowania zakończonych prawomocnym orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie, z uwagi na wystąpienie na etapie kontroli instancyjnej bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., polegającej na nienależytej obsadzie sądu przez branie udziału w wydaniu tego orzeczenia osoby powołanej na urząd sędziego Sądu Apelacyjnego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Sąd Apelacyjny w Warszawie, po rozpoznaniu apelacji obrońcy (kwestionował winę skazanego domagając się jego uniewinnienia) oraz oskarżyciela publicznego (zarzucał rażącą niewspółmierność wymierzonej kary i postulował podwyższenie jej do 15 lat pozbawienia wolności), wyrokiem z 29 sierpnia 2023 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie z 23 listopada 2022 r., mocą którego T. T. został uznany za winnego popełnienia przestępstwa kwalifikowanego rozboju (z użyciem broni palnej) oraz zbiorowego zgwałcenia, w warunkach powrotu do przestępstwa i skazany na karę 10 lat pozbawienia wolności. Ostatecznie z opisu czynu zarzucanego T. T. wyeliminowano znamię „broni palnej” zastępując je określeniem „przedmiotami o wyglądzie broni palnej” oraz orzeczono wobec tego skazanego karę 12 lat pozbawienia wolności. W sprawie kasację wywiódł obrońca (zarzuca w niej wyłączenie uchybienie granic rozpoznania środka odwoławczego i kwestionuje sprawstwo skazanego); wpłynęła ona do Sądu Najwyższego 12 kwietnia 2024 r. i została zarejestrowana pod sygnaturą II KK 162/24, a prokurator Prokuratury Rejonowej w Wołominie wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek okazał się zasadny.

Za punkt wyjścia do dalszych rozważań należało przyjąć przepis art. 542 § 3 k.p.k., zgodnie z którym postępowanie wznowia się z urzędu tylko w razie ujawnienia

się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k., przy czym wznowienie postępowania jedynie z powodów określonych w punktach 9-11 może nastąpić tylko na korzyść oskarżonego. Wznowienie postępowania może nastąpić na wniosek strony lub z urzędu (art. 542 § 1 k.p.k.). Skoro w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 29 sierpnia 2023 r. zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie z 23 listopada 2022 r., skazany zasygnalizował wystąpienie na etapie odwoławczym jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k., a analiza sprawy potwierdziła słuszność tego wystąpienia, to wniosek należało uznać za zasadny, a procedowanie w zakresie postępowania apelacyjnego uległo wznowieniu.

Jasno trzeba stwierdzić, że w trzyosobowym składzie Sądu Apelacyjnego prowadzącego kontrolę instancyjną pod sygnaturą II AKa 40/23 zasiadała pani sędzia A. N., a więc osoba powołana na to stanowisko na podstawie postanowienia Prezydenta RP z 13 września 2022 r. w wyniku rekomendacji z 12 lipca 2022 r., nr uchwały 660/22, wydanej przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w trybie ustawy z 8 grudnia 2017 r. Wadliwość tej procedury omówiona została w uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 i w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22. Orzekający Sąd Najwyższy w pełni aprobuje stanowisko przedstawione w powyższych judykatach, z których wynika, że: Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. nie spełnia standardu organu konstytucyjnego i konwencyjnego, będąc w rzeczywistości organem zależnym od władzy ustawodawczej i wykonawczej, a uchwała z dnia 23 stycznia 2020 r., I BSA I-4110-1/20, jako zasada prawna, wiąże wszystkie składy Sądu Najwyższego. Na dezaprobatę zasługiwały tym samym decyzje Trybunału Konstytucyjnego odnoszące się do kwestii rzekomej konstytucyjności Krajowej Rady Sądownictwa w obecnym kształcie, podważające moc obowiązującą powołanej uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego oraz dokonujące odosobnionej interpretacji wiążących Polskę norm traktatowych.

Rozpoznanie sprawy zainicjowanej wnioskiem T. T. należało poprzedzić ustaleniem czy doszło w niej do wydania orzeczenia przez sąd w składzie

nienależycie obsadzonym, w związku z instytucjonalną wadą w przeprowadzonym przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w oparciu o przepisy ustawy z 8 grudnia 2017 r. procesie nominacyjnym sędziego zasiadającego w składzie orzekającym. Odpowiedź na te wątpliwości wymaga przeprowadzenia tzw. „testu niezawisłości”, którego założenia szczegółowo wskazano w uchwale Sądu Najwyższego: z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 i z 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22. Kryteria tego testu oparte na wytycznych zawartych w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 1 grudnia 2020 r., nr 26374/18 przeciwko Islandii w sprawie Guðmundur Andri Ástráðsson, wymagają ustalenia czy: w procesie powoływania sędziego doszło do naruszenia prawa krajowego; naruszenie to miało dostatecznie poważny charakter i czy zostało ono ustalone i naprawione na szczeblu sądów krajowych.

Do naruszenia prawa krajowego dojść może m.in. w układzie, w którym rekomendacja powołania sędziego pochodzi od organu uważanego za gremium niekonstytucyjne, ukształtowane odmiennie niż wynika to z art. 187 Konstytucji, który wbrew treści art. 186 ust.1 Konstytucji nie spełnia swej ustrojowej roli „stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów”. Za taki właśnie organ uznać należy ukształtowaną ustawą z 8 grudnia 2017 r. wadliwie powołaną i obsadzoną obecną Krajową Radę Sądownictwa, która *nota bene* 28 października 2021 r. została wykluczona z Europejskiej Sieci Rad Sądownictwa po ustaleniu, że nie jest niezależna od władzy. Ze względu na uwarunkowania ustrojowe kreowane przez skrajnie upolitycznioną Krajową Radę Sądownictwa w obecnym kształcie, wolno stwierdzić, że tryb, któremu poddały się osoby następnie nominowane do pełnienia urzędu sędziego w wyniku rekomendacji udzielonej przez ten organ, stanowił naruszenie prawa. Stanowiska organów międzynarodowych w wyrokach EKPC przeciwko Polsce: z 22 lipca 2021 r., nr 43447/19 w sprawie Reczkowicz; z 8 listopada 2021 r., nr 49868/19 i nr 57511/19 w sprawie Dolińskiej-Ficek oraz Ozimka; z 3 lutego 2022 r., nr 1469/20 w sprawie Advance Pharma sp. z o.o.; z 15 marca 2022 r., nr 43572/18 w sprawie Grzędy; z 23 listopada 2023 r., nr 50849/21 w sprawie Wałęsy; wyrokach TSUE z: 15 lipca 2021 r., C-791/19 i z 21 grudnia 2023 r., C-718/21a, a także punkt widzenia Sądu Najwyższego wyrażony w postanowieniu z 16 września 2022 r., III KK 339/22 głoszący, że wejście w życie przepisów art. 29 § 4 –

25 ustawy o Sądzie Najwyższym nie może prowadzić do obniżenia standardu dopuszczalności badania bezstronności (...) sędziowskiej oraz określenia skutków ich braku, wypracowanego w orzecznictwie TSUE i ETPCz - dopełniają twierdzenia, że dwa pierwsze kryteria testu wynikające z powołanej uchwały Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., zawsze będą wypadały negatywnie dla kandydata do pełnienia urzędu sędziego rekomendowanego przez mającą istotną rolę w procesie nominacji sędziowskich Krajową Radę Sądownictwa w obecnym kształcie, w tym dotyczą one pani sędzi A. N. Pozostaje kwestia wykazania czy w stosunku do danego sędziego, który uzyskał nominację w wyżej opisanych warunkach, zachodzi przesłanka stronniczości (jest to trzeci punkt testu). Krótko mówiąc należy zbadać czy sąd z udziałem pani sędzi A. N. spełnia standardy niezawisłości i bezstronności, czy też konieczne będzie przyjęcie, że w sprawie wystąpiła bezwzględna przyczyna odwoławcza określona w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Sąd Najwyższy orzekający w tej sprawie podzielił wnioski wyprowadzone w sprawach: II KK 469/22, II KK 287/23, II KK 614/22, II KK 296/23, II KK 627/23, II KK 289/23, II KK 124/23, II KK 35/23, w których Sąd Najwyższy dał wyraz przekonaniu, że pani sędzia A. N. nie jest sędzią bezstronnym, a sąd w którego składzie zasiada jest sądem obsadzonym nienależycie w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Analiza rozwoju kariery sędziowskiej pani sędzi A. N. od 2021 roku, powiązanej z licznymi awansami, porównana z jej poziomem osiągnięć orzeczniczych oraz z brakiem doświadczenia kierowniczego, rozpatrywana przez pryzmat sytuacji ogólnoustrojowej i sądowniczej w naszym kraju trwającej od 2017 roku, pozwalała na stwierdzenie, że jej niespotykane szybkie postępy w karierze zawodowej zawdzięczała wyłącznie znalezieniu się w gronie sędziów cieszących się szczególnym zaufaniem ze strony resortu sprawiedliwości, przekraczającym granice typowego zaufania jakiego należy oczekiwać w relacjach: sędzia – organ władzy wykonawczej.

Pani sędzia A. N. została delegowana przez Ministra Sprawiedliwości w dniu 1 marca 2021 r. do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie początkowo na czas określony, a następnie decyzją z 28 lutego 2022 r., DKO-I.5631.57.2022, na podstawie art. 77 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej u.s.p.) od dnia 1 marca 2022 r. na czas

nieokreślony. Już w okresie delegacji decyzją Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych pana sędziego P. S., na mocy art. 112 § 6 u.s.p., została powołana na stanowisko jego zastępcy. Funkcja taka mogła wzbudzić w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niepodatności składów na czynniki zewnętrzne, wpływ bowiem Ministra Sprawiedliwości na powołanego przez siebie Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych oraz jego zastępcę nie mógł budzić wątpliwości. Piastując funkcję zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego pani sędzia A. N. dała wyraz powiązaniom z kierownictwem resortowym realizując kierunki wytyczone przez Ministra Sprawiedliwości poprzez wszczynanie wspólnie z Rzecznikiem Dyscyplinarnym postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów sądów powszechnych stosujących w swoim orzecznictwie wykładnię dokonywaną w orzeczeniach Sądu Najwyższego oraz międzynarodowych trybunałach, biorąc w ten sposób udział w destrukcyjnych dla polskiego wymiaru sprawiedliwości działaniach władzy ustawodawczej oraz wykonawczej. Kontrowersje budził też tryb powołania delegowanej wówczas do Sądu Apelacyjnego w Warszawie pani sędzi A. N. do zastępowania przebywającego na urlopie Przewodniczącego II Wydziału Karnego pana sędziego J. L., podczas gdy aktywni zawodowo byli inni sędziowie II Wydziału Karnego z wieloletnim stażem; ostatecznie pani sędzia A. N. objęła etatową funkcję Przewodniczącego II Wydziału Karnego Sądu Apelacyjnego w Warszawie, zaś w 2023 r. funkcję Przewodniczącego VIII Wydziału Karnego. W drodze do uzyskania nominacji na sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie pani sędzia A. N. stanęła do konkursu przed powołaną ustawą z 2017 roku Krajową Radą Sądownictwa (ogłoszenie w Monitorze Polskim z 2021 roku poz. 832) i w postępowaniu do awansu nie miała kontrkandydata. Sporządzona na potrzeby postępowania konkursowego opinia wizytatora odnośnie pani A. N. była wprawdzie pozytywna, jednakże sędzia opiniujący zwrócił uwagę na niezbyt dobrą stabilność orzecznictwa opiniowanej, z względu na dużą liczbę orzeczeń zmienionych. Pomimo to postanowieniem Prezydenta RP z 13 września 2022 r. w wyniku rekomendacji z 12 lipca 2022 r., nr uchwały [...], wydanej przez Krajową Radę Sądownictwa sędzia otrzymała nominację do pełnienia urzędu sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Śledząc ścieżkę zawodową pani sędzi A. N., która rozwinęła się od 2021 roku, Sąd Najwyższy doszedł do wniosku, że jej związki z osobami funkcyjnymi Sądu Apelacyjnego w

Warszawie, a zwłaszcza z pełniącym funkcję Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych panem sędzią P. S. oraz wiceprezesem a zarazem zastępcą Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych panem sędzią P. R., a także zależność od reprezentującego władzę wykonawczą Ministra Sprawiedliwości są bezsprzeczne, a ich charakter w sposób oczywisty zaprzecza kryterium niezależności sędziowskiej. Niezawisłość jest niezależnością sędziego w orzekaniu i choć nie oznacza braku podporządkowania służbowego, to jednak oznacza m.in. niezależność wobec organów (instytucji) pozasądowych, samodzielność sędziego wobec władz i innych organów sądowych, niezależność od wpływu czynników politycznych oraz wewnętrzną niezależność sędziego. Tych kryteriów nie spełniła pani sędzia A. N. Badając kryterium bezstronności nie można pominąć wykraczającej poza orzeczniczą aktywność pani sędzi A. N. przejawiającej się w: udzieleniu w 2022 roku poparcia dla pana sędziego D. D. jako kandydata na członka do Krajowej Rady Sądownictwa; rozpoznawaniu w ramach piastowania funkcji Przewodniczącej II a potem VIII Wydziału Karnego, w granicach sekcji zażaleniowo-wnioskowej wniosków o wyłączenie sędziego, z wyłączeniem od rozpoznawania przedmiotowych spraw pozostałych sędziów orzekających w II Wydziale Karnym (pkt 12 protokołu posiedzenia Kolegium Sądu Apelacyjnego w Warszawie nr 14/2023 z 15 czerwca 2023 r.); niepodjęciu żadnych działań zmierzających do wykonania środków tymczasowych zarządzonych 6 grudnia 2022 r. przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (nr: 39471/22, 394777/22 i 44068/22) oraz postanowienia Sądu Rejonowego w Słupsku z 4 kwietnia 2023 r., V Po 8/22 utrzymanym w mocy postanowieniem Sądu Rejonowego w Słupsku z dnia 29 maja 2023 r, V Pz 6/23, akceptując tym samym istniejący stan niewykonania tych orzeczeń po tym jak wieloletni sędziowie pionu karnego: E. G., E. L. i M. P. zostały przeniesione do Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

Ujawnione ustalenia zmaterializowały uzasadnione wątpliwości odnośnie instytucjonalnej bezstronności pani sędzi Sądu Apelacyjnego A. N. co implikowało stwierdzenie, że skład sądu, w którym orzekała na etapie odwoławczym w sprawie II AKa 40/23, nie spełniał standardu należytej obsady sądu, o którym mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., z uwagi na niedochowanie gwarancji bezstronności i niezależności

wymaganych przez art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 § 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i art. 47 Karty Praw Podstawowych.

Tytułem zakończenia trzeba podkreślić, że w demokratycznym państwie prawa każdemu przysługuje prawo do rozpoznania jego sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd, ustanowiony zgodnie z ustawą, a standard tej niezawisłości i bezstronności sądu, jako element prawa do sądu ustanowionego ustawą, wyrażonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 ust. 1 EKPC oraz art. 47 Karty Praw Podstawowych musi być rozumiany jako niezawisłość i bezstronność członków składu orzekającego. Niezawisłość jako dbałość o niezależnych sędziów i niezależne sądy uzasadnia się interesem ogółu społeczeństwa. Ma ona zapewniać stabilność w wykonywaniu funkcji wymiaru sprawiedliwości bez względu na zmiany, jakie mogą zachodzić w organach władzy ustawodawczej i wykonawczej.

Mając powyższe na względzie, skoro na etapie kontroli instancyjnej przeprowadzonej przez Sąd Apelacyjny w sprawie II AKa 40/23 skład tegoż sądu był nienależycie obsadzony i zachodziła na tym etapie procedowania bezwzględna przyczyna odwoławcza, o której mowa w art. 439 1 pkt 2 k.p.k., należało orzec o wznowieniu przedmiotowego postępowania.

Z tych powodów kierując się przedstawionymi względami Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.

Jacek Błaszczyk Michał Laskowski Jerzy Grubba

[PGW]

[ms]